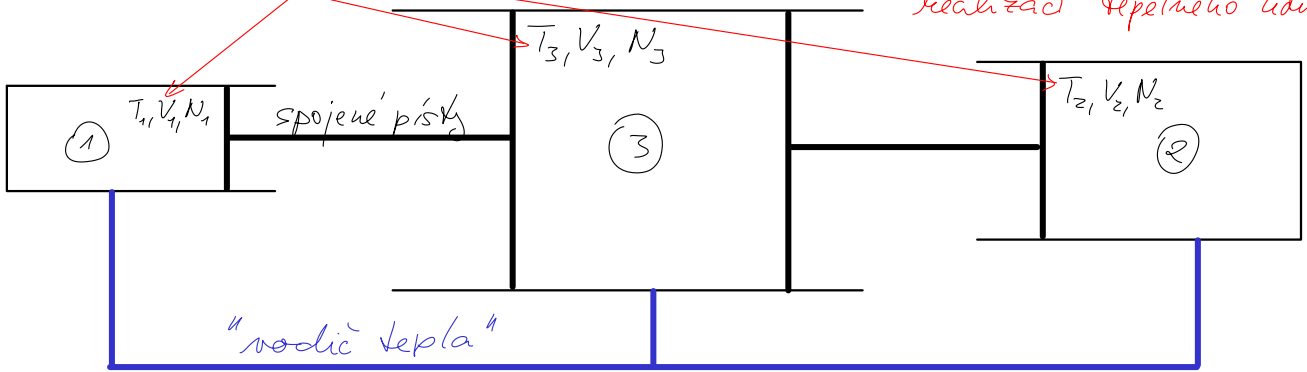

Cočecm - podminky rovnovky

počecm stavy před uvolněním prstku a realizaci tepelného kontaktu

1,

Plyn ve válcích 1, 2, 3 si mohou vyměňovat teplo a prostřednictvím spojených prstku na sebe konat práci. Poměr ploch prstku je $A_1 : A_2 : A_3 = 1 : 2 : 3$. Najděte poměry tlaků v jednotlivých válcích.

1, najděte $dS = d\left(\sum_{i=1}^3 S\right)$ pro entropickou FR obecného systému se třemi podsystemy

2, identifikujte vazby a vyjádřete je v dif. tvaru:

$$i, U = \sum U_i = \text{konst} \Rightarrow dU_1 + dU_2 + dU_3 = 0$$

ii) vazby na objemy - kolik jich je a jaké?

3, dosadte vazby do dS a vyjádřete dS pouze pomocí nezávislých diferenciálů

$\Rightarrow z dS = 0$ identifikujte podmínky rovnováhy (pro každý nezávislý diferenciál dostanete jednu)

Pozn: Získané podmínky rovnováhy,

$$T_1 = T_2 = T_3 \quad (\Rightarrow T_1(U_1, V_1, N_1) = T_2(U_2, V_2, N_2) = T_3(U_3, V_3, N_3))$$

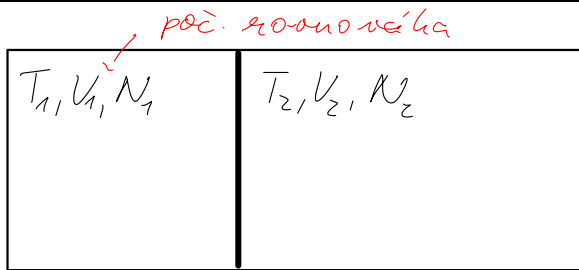
$$P_1 = \alpha P_2 = \beta P_3 \quad (\Rightarrow P_1(U_1, V_1, N_1) = P_2(U_2, V_2, N_2) = P_3(U_3, V_3, N_3))$$

spolu s vazbami $U_1 + U_2 + U_3 = U$

$$f_i(V_1, V_2, V_3) = 0 \quad i = 1, \dots, 4?$$

jsou rovnice pro rovnovážné $U_{1,2,3}$ & $V_{1,2,3}$ (viz postulat 2)

2, Mechanická rovnováha bez tepelného kontaktu

polyklivý adiabaticky izolovaný píst

Plyny ve dvou komorách jsou ve svých rovnovážných stavech. Uvolníme píst, ale ušetříme adiabatickou izolaci. Jaká se ustaví rovnováha?

• $dN_i = 0$

• $dS = \frac{1}{T_1} dU_1 + \frac{P_1}{T_1} dV_1 + \frac{1}{T_2} dU_2 + \frac{P_2}{T_2} dV_2$

• vazby : • $V_1 + V_2 = V \Rightarrow dV_2 = -dV_1$

• energie se mění pouze prací $\Rightarrow dU_i$ nejsou nezávislé na dV_i :

$$dU_i = -P_i dV_i$$

$$\Rightarrow dS = \underbrace{-\frac{P_1}{T_1} dV_1}_{\frac{1}{T_1} dU_1} + \left(\frac{P_1}{T_1} - \frac{P_2}{T_2} \right) dV_1 + \underbrace{\frac{P_2}{T_2} dV_1}_{\frac{1}{T_2} dU_2} \equiv 0$$

$\Rightarrow$ podmínky rovnováhy nic nedávají, $dS \equiv 0$
(proto, jedná se o vratný proces, nedochází k výměně tepla)

• podmínku rovnováhy dostáváme jedinou ze (zatím) opomenuté vazby

$$U_1 + U_2 = U \Rightarrow 0 = dU_1 + dU_2 = -P_1 dV_1 - P_2 dV_2 = (P_2 - P_1) dV_1$$

$$\Rightarrow P_1 = P_2 \text{ v rovnováze platí } \Leftrightarrow P_1(U_1, V_1, N_1) = P_2(U - U_1, V - V_1, N_2)$$

• tace pro neznámé U_1, V_1 všem nestáčí

• aby se ustavila rovnováha, je třeba disipace; její míra v jednotlivých komorách vícejí rozdělení $U'_1 + U'_2 = U \Rightarrow T_1, T_2$

3, Rovnováha při změně částic

Dvoukomponentní systém popsaný fund. rovnicí

$$S = NA + NR \log(L^{3/2} V N^{-5/2}) - R \sum_{i=1}^2 N_i \log \frac{N_i}{N} \quad ; \quad N = N_1 + N_2$$

se nachází ve dvou oddělených komorách. Počáteční teploty, objemy a počty částic jsou

$$T_{\alpha}, V_{\alpha} = \frac{1}{2} V, N_{1\alpha}^0, N_{2\alpha}^0 \quad ; \quad \alpha = L, R \quad (\text{levá/pravá komora})$$

$$\Rightarrow N_1 = N_{1L}^0 + N_{1R}^0, N_2 = N_{2L}^0 + N_{2R}^0 \quad \text{jsou celkové počty molů částic typu 1 resp. 2.}$$

Nyní z přepážky sejmeme izolaci tak, že začne propouštět teplo a částice typu 1 (semi-permeabilní stěna). Jaká rovnováha se ustaví ($T_{\alpha}^f, N_{1\alpha}^f, N_{2\alpha}^f$; objemy se nemění)?

1, $dS = 0$ pomocí diferenciálů měnících se proměnných

2, vazby $\Rightarrow dS = 0$ pouze pomocí diferenciálů nezávislých proměnných
 $\Rightarrow dS = \sum_i \left(\right) dX_i$

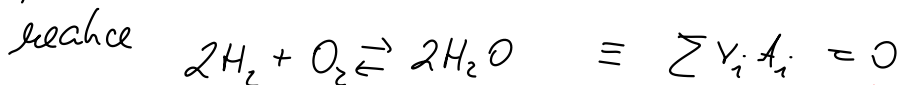
3, spolu s vazbami dostáváme potřebný počet rovnic pro neznámé T_L^f, T_R^f & N_{1L}, N_{1R} ($N_{2\alpha}$ se nemění)

$$T_{\alpha}^f = T_{\beta}^f = T_f = \frac{N_L^0 T_L + N_R^0 T_R}{N} \quad ; \quad N_{\alpha}^0 = N_{1\alpha}^0 + N_{2\alpha}^0 \quad ; \quad N = N_L^0 + N_R^0$$

$$N_{1L} = N_{1R} = \frac{1}{2} N_1 \quad \dots \text{odpovídá také rovnosti parciálních tlaků (systém je 2-komp. id. plym)}$$

4, Chemická rovnováha

Najděte rovnovážné koncentrace H_2, O_2 & H_2O , probíhá-li chem.

za konst. U a V . $\rightarrow$ Praktičtější by bylo za konst. T, p - kade přístře

ν_i ... stechiom. koeficienty
 A_i ... chem. komponenty ($H_2, \dots$)

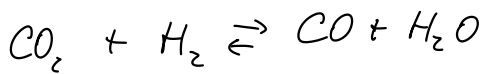
1, $dS = 0 \Leftrightarrow -\frac{1}{T} \sum \mu_i dN_i = 0 \quad \& \quad dN_i = \nu_i d\tilde{N} \quad d\tilde{N} \dots \# \text{ proběhlých reakcí}$

$$\Rightarrow -\frac{d\tilde{N}}{T} \sum \mu_i \nu_i = 0 \quad \Rightarrow \quad \boxed{\sum \mu_i \nu_i = 0} \quad \text{- jedna rovnice pro každou reakci}$$

2, vazbami je zachováni celk. počtu základních konstituentů (H_2 & O)

5, Podmínky rovnováhy při chemických reakcích

Najděte rovnovážné koncentrace směsi H_2, O_2 & CO_2 , mohou-li probíhat následující reakce:

1, sestavte nezávislé rovnice

a, $\sum_i \mu_i \nu_i$ pro každou reakci

b, ukažte, že pouze 2 ze 3 rovnic a, jsou nezávislé

c, vazby - celk. počty N_H, N_O a N_C se zachovávají

$$N_{H_2} + N_{H_2O} = 4N_H \text{ atd.}$$

2, zadáme-li zdivislosti $\mu_\alpha = \mu_\alpha(u, v, N_{H_2}, \dots, N_{CO_2})$, dostali jsme pět rovnic pro 5 neznámých: $N_{H_2}, N_{O_2}, N_{H_2O}, N_{CO}, N_{CO_2}$

3, probíhá-li chem. reakce v plynné fázi, můžeme pro μ_α použít chem. potenciál složky směsi ideálního plynu

4, chem. reakce typicky probíhají za konst. $T, p \Rightarrow$ bude lepší pracovat v reprezentaci Gibbsova potenciálu

$$[\text{viz také G-D relace: } d\mu = -s(T, p)dT + v(T, p)dp \Rightarrow \mu = \mu(T, p)]$$

$\Rightarrow$ k úlohám tohoto typu se ještě vrátíme